

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

حوزه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) دزفول

عنوان تحقیق:

چیستی سحر و جادو از دیدگاه قرآن

محقق:

فرحناز زمردیان

۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

سحر و جادو به عنوان یک پدیده واقعی که پیامدهای منفی بسیاری در زندگی انسان داشته ، در آیات قرآن مطرح شده است. بررسی مفهوم سحر و مصادیق آن از نظر آیات قرآن و دانستن حکم فقهی هر کدام، کمک قابل توجهی به کاهش مضرات روی آوردن افراد به سحر و جادو میکند.

تسخیر جن ، احضار ارواح ، طلسم و شعبده از مصادیق سحر است، که بعضی از آنها منشأ و تاثیر حقیقی دارند و بعضی دیگر فاقد آن هستند.

سلامت اعتقادی هر فرد مسلمان در گرو این است که در درجه اول از کفر پرهیز کند و سحر نیز یکی از مصادیق کفر است. بنابراین شناخت آن منجر به استحکام اعتقادی مسلمانان میشود، کافر بودن ساحر به دلیل این است که از خداوند روی برگردانده و به کمک گرفتن از قوای شیاطین و اجنه و دیگر نیروهای نهفته در جهان می پردازد. در بعضی مواقع برای پرهیز از سحر شناخت آن کافی نیست. زیرا انسان ممکن است مسحور واقع شود. برای حل این باید توصیه های معصومین برای در امان ماندن از سحر دیگران را شناخت و بکار بست.

کلید واژه ها: (سحر ، جن ، طلسم ، شعبده ، کیفر)

مقدمه:

سحر و جادو به عنوان پدیده ای که وجود آن به دلیل استعمال زیاد در طول تاریخ، حقیق می باشد، در بعضی آیات مطرح و بعضی جنبه های آن بیان شده است. تاثیر داشتن واقعی یا غیر واقعی سحر، کافر بودن ساحر، مضر بودن یا نبودن سحر، مصادیق سحر، نظر فقها در مورد هر کدام از انواع سحر و راهکارهای مقابله با سحر، مسائلی هستند که باید مورد بحث قرار گیرند.

عدم آگاهی از حقیقت سحر و مضرات آن موجب گرایش به سحر برای راه حل مشکلات و یا اطلاع از آینده و ... می شود.

سحر چیست ؟

سحر در لغت به معنای جادو کردن، افسون گری، آنچه که در آن جذابیت و فریبندگی باشد، هرچیزی و هرکاری که مأخذ آن مخفی باشد. در تفسیر نمونه سحر از نظر لغت به دو معنا آمده است اول به معنی خدعه، نیرنگ، شعبده و تردستی و دوم به معنای آنچه که عوامل نامرئی و مرموز باشد. در مفردات راغب به سه معنای سحر اشاره شده است یک خدعه و خیالات بدون حقیقت و واقعیت مانند شعبده و تردستی دو جلب شیطانها از راه های خاص و کمک گرفتن از آنان سه تغییر دادن ماهیت و شکل اشخاص و موجودات با وسایل خاصی.

سحر در اصطلاح به معنای نوعی اعمال خارق العاده که آثاری از خود در وجود انسانها به جا می گذارد و گاهی یک نوع چشم بندی و تردستی است و گاه تنها جنبه روانی و خیالی دارد. از بعضی از آیات قران استفاده میشود که بعضی از انواع سحر به راستی اثر میگذارند و بعضی دیگر اثر غیر واقعی دارند.

شعبده چیست؟

تردستی و شعبده به معنای حقه بازی نیرنگ زدن یا چشم بندی است تردستی وشعبده در حقیقت سحر نیست بلکه بیشتر یک نوع مهارت استفاده از خواص مواد است و در خیلی از موارد حکم سحر پیدا نمیکند بلکه منشأ آن تمرین زیاد و بررسی علمی مواد و خواص آن است.

جن چیست؟

جن از ماده ی جنن به معنای چیزی که پوشیده از حواس اسن در اصطلاح به موجودی متوهم و غیر مرئی که از حواس انسان پوشیده است گفته می شود جن در عرف قران موجودی است با

و همچنین آیت الله مکارم میفرماید در این مورد همه فقهای اسلام میگویند یادگرفتن و انجام اعمال سحر و جادوگری حرام است.^{۲۴}

موارد جواز استفاده از سحر

باتوجه به زیان هایی که استفاده کنندگان از سحر، به دیگر مردم بی گناه می رسانند در بعضی موارد برای رهای از این زیان ها نیاز می شود که از سحر در مقابل سحر استفاده شود. ((چنان نیست که ساحر بتواند برخلاف اراده ی خدا در عالم آفرینش دخالت کند و چنین نیست که خدا را در قلمرو حکومتش محدود نماید، بلکه اینها خواص و اثری از که او در موجودات مختلف قرار داده و بعضی از آن حسن استفاده می کنند و بعضی سوءاستفاده، و این آزادی و اختیار که خدا به انسان ها داده وسیله ای برای آزمودن و تکامل آنها است.))^{۲۵}

در روایات آمده است که یکی از ساحران و جادوگران که در برابر انجام عمل سحر مزد می گرفت خدمت اما صادق(علیه سلام) رسید و عرض کرد: حرفه ی من سحر بوده است و در برابر آن مزد می گرفتم خرج زندگی من از این راه تأمین میشد و با همان درآمد حج خانه خدا را انجام داده ام، ولی اکنون آن را ترک نموده و توبه کرده ام آیا برای من راه نجاتی است؟ اما صادق (علیه سلام) در پاسخ فرمود: ((عقد سحر را بگشا ولی گره جادوگری من.))^{۲۶}

راهکارهای مقابله با اثرگذاری سحر

---

^{۲۴} - تفسیر نمونه، جلد ۱، صفحه ۴۳۵

^{۲۵} - تفسیر نمونه، جلد ۱، صفحه ۴۳۲

^{۲۶} - وسائل شیعہ، جلد ۱۷، صفحه ۱۴۵، حدیث ۲۲۲۰۷، چاپ آل البیت

یکی از راه های مقابله با سحر افزایش علم مردم نسبت به حقیقت سحر و آثار آن است زیرا معمولاً کسانی که بدنبال سحر می روند یا از روی عدم آگاهی به حرمت سحر و یا نشناختن آثار و عواقب سوء آن است.

آیات ۴۵ ، ۴۶ ، ۴۷ سوره شعراء میفرماید: ((فالقی موسی عصاه فاذا هی تلقف ما یأفکون، فالقی السحره ساجدین، قالوا آمنا برب العالمین ، پس موسی عصایش را افکند، ناگهان تمام وسایل دوروغین آنها را بلعید، فورا همه ساحران به سجده افتادند، گفتند ما به پروردگار عالمیان ایمان آوردیم.))

چون ساحران به حقیقت سحر آگاه بودند وقتی معجزه ی پیامبر را دیدنزن به آن ایمان آوردند زیرا منشأ سحر خود را می دانستند که از امور غیر الهی است.

در نتیجه اصلی ترین راهکار مقابله با سحر می تواند افزایش آگاهی نسبت به آن باشد.

توصیه های معصومین برای جلوگیری از اثرات سحر

از امام صادق (علیه سلام) روایت شده است که هرکس سوره ناس را هرشب در منزلش بخواند از جن و وسواس و سوسه گر در امان باشد. وهرکه آن را بنویسد و به خردسالان بیاویزد آنان به اذن خداوند عزوجل از جن محفوظ و در امان باشند.^{۲۷}

در روایتی آمده است که شخصی خدمت امیرالمومنین (علیه سلام) آمد و از سحر شکایت کرد حضرت فرمود بر کاغذی که از پوست آهو باشد این دعا را بنویس و همراه خود قرار ده که آن

---

^{۲۷}- البرهان ، جلد ۹ ، صفحه ۷۹۹

سحر به تو ضرری نرساند و کیدش در تو اثر نکند و آن دعا این است. ((بسم الله و بالله بسم الله و ماشاءالله بسم الله لاحول و لا قوه الا بالله، قال موسى ماجئتم به السحر ان سيبطله ان الله لا يصلح عمل المفسدين، فوق الحق و بطل ماكانوا يعملون، فغلبوا هنالك و انقلبوا صاغرين.))

بنابراین راه های مقابله با سحر را می توان در دو دسته گنجانند: ابتدا افزایش آگاهی مردم و دوم استفاده از توصیه های معصومین علیها السلام برای عدم اثرگذاری سحر ساحران.

نتیجه گیری

با بررسی تفاسیر قرآن این نکته بدست می آید که استفاده از سحر موجب خروج انسان از ولایت خداوند شده و عدم رستگاری را بدنبال خواهد داشت. سحر بغیر از مصادیق غیر واقعی آن (مانند شعبده و تردستی) منشأ حقیقی و غیر الهی دارد.

ابتلا به سحر موجب آلودگی روح انسان به کفر می شود. افزایش آگاهی نسبت به حقیقت سحر و حکم حرمت آن در اسلام می تواند تاثیر بسزائی در جلوگیری از گرایش به آن را داشته باشد. معصومین علیها السلام علاوه بر نهی شدید از مراجعه به سحر برای در امان ماندن از سحر ساحران و مسحور شدن توسط شیاطین و اجنه، توصیه ها و اذکاری را بیان کرده اند که استفاده از آنها راهکاری مناسب برای مصون ماندن از تاثیرات سحر است.

فهرست منابع

- ۱- قرآن کریم
- ۲- نهج البلاغه
- ۳- بحرانی، سید هاشم، تفسیر البرهان، رضا ناظمیان، علی گنجیان، صادق خورش، چاپ دوم، تهران، کتاب صبح، ۱۳۸۹
- ۴- حر عاملی، محمد بن حسین، وسائل شیعہ، قم، چاپ آل البيت، ۱۴۰۹ قمری
- ۵- حسینی خامنه ای، سید علی، اجوبه الاستفتاءات، چاپ ۹، تهران، انتشارات پیام عدالت، ۱۳۸۹
- ۶- دستغیب، سید عبدالحسین، گناهان کبیره، چاپ ۲۴، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۹۱
- ۷- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن کریم، حسین خداپرست، قم، چاپ و نشر نوید اسلام، ۱۳۸۷
- ۸- زمردیان، جن و شیطان
- ۹- طباطبایی، سید محمدحسین، تفسیرالمیزان، سید محمدباقر موسوی همدانی، چاپ پنجم، قم، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴
- ۱۰- قرشی، سید علی اکبر، قاموس، چاپ هشتم، تهران، ناشر دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۷۸
- ۱۱- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چاپ ۲۲، تهران، دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۸۱
- ۱۲- معین، محمد، فرهنگ فارسی، چاپ شش، تهران، ۱۳۸۳

۱۳- مسعود، جبران، فرهنگ لغت الرائد، رضا انزابی نژاد، چاپ اول، مشهد، آستان

قدس رضوی، ۱۳۸۵